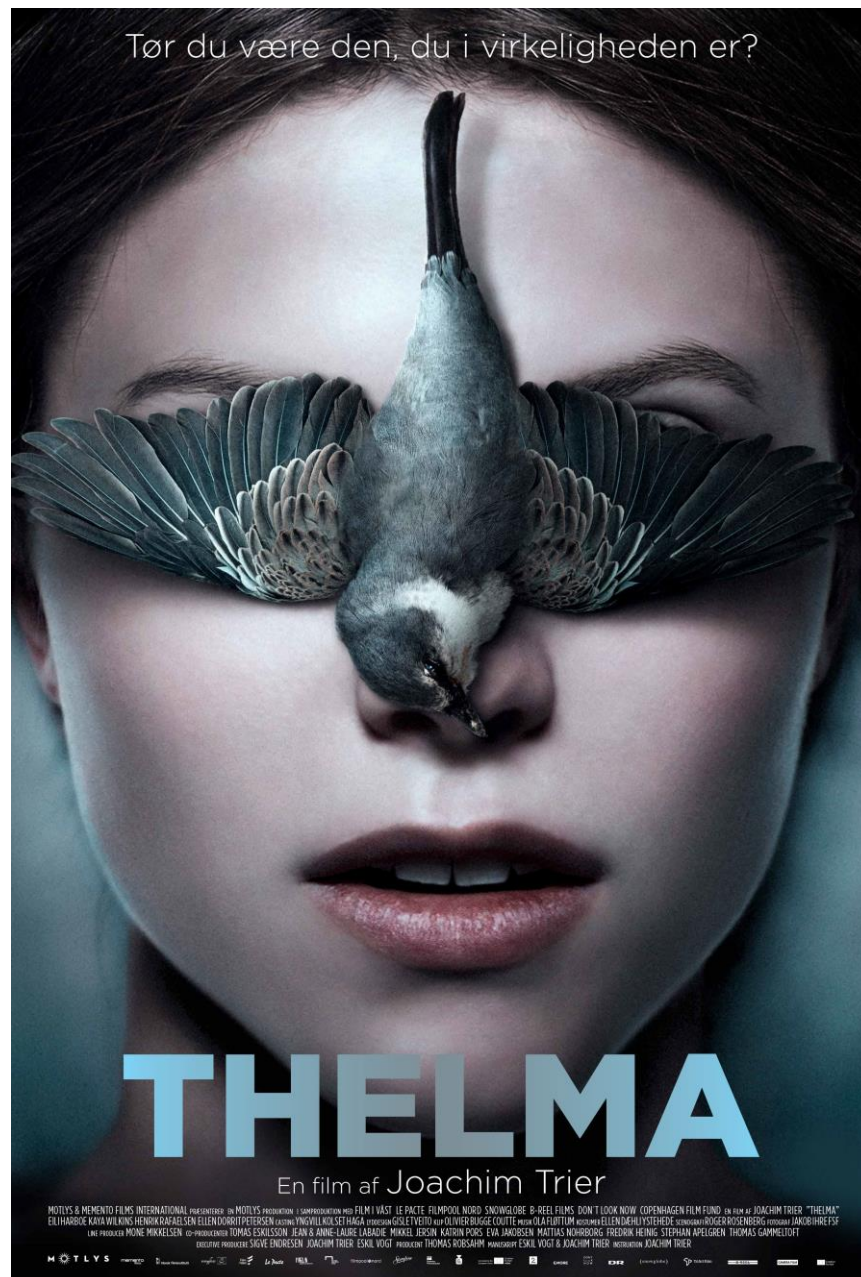

THELMA

af JOACHIM TRIER

Undervisningsmateriale

Fag: Mediefag, dansk og psykologi
Niveau: Gymnasiale uddannelser samt 9. og 10. klasse
Forfatter: Katrine Sommer Boysen

Bag filmen

Norske Joachim Trier fik i 2011 sit internationale gennembrud med det stemningsfyldte, stille drama 'Oslo, 31. august'. Allerede fem år tidligere havde han vist sit stortalent i spillefilmdebuten 'Reprise' (2006), og med 'Oslo, 31. august' om den afvændede narkoman Anders cementerede den unge instruktør sin fornemmelse for stærke personhistorier og en tydelig sans for filmmediets muligheder.

I 2015 lavede Trier sin første engelsksprogede film og flyttede handlingen fra sit velkendte Norge til New York. I 'Louder Than Bombs' bliver en fatal bilulykke omdrejningspunktet for en families sorgarbejde. Med denne film viste Trier, at han er i stand til at arbejde med historier, der stritter i mange forskellige retninger. Med 'Thelma' er Trier tilbage i Norge med en film, der på mange måder koncentrerer både tematikker og stiltræk fra de tidligere film.

Joachim Trier, der deler efternavn med vores hjemlige Lars von Trier, er ofte blevet udråbt som et af skandinavisk films helt store unge talenter. 'Louder Than Bombs' var da også i hovedkonkurrencen i Cannes. Fordi han har en så særegen personlig stil, er han blevet kaldt *auteur*, et udtryk der opstod omkring den franske nybølge i slutningen af 1950'erne, hvor man begyndte at insistere på, at filminstruktøren var en kunstner på linje med forfatteren og maleren.

- Læs interviews med Joachim Trier og læs anmeldelser af hans tidligere film for at få en fornemmelse af, hvilken type instruktør han er.
- Se evt. nogle af hans tidligere film og diskuter, hvilke stiltræk og hvilke temaer, der går igen.

Titelsekvensen

Alt, hvad der vises på lærredet i forbindelse med en biografilm, er selvsagt af betydning. Men sjældent har indpakningen så stor betydning for handlingen, som den har i 'Thelma'. For allerede filmens titelsekvens, hvor instruktørens navn, produktionsselskaberne og hovedrolleindehaverne listes, er gennemsyret af den energi, der er på spil i 'Thelma'. Da titlen endelig toner frem på lærredet er bogstaverne THELMA som ladet med elektrisk energi, så de står og sitrer – både visuelt og lydligt – og giver publikum en fornemmelse af lynnedslag og chok.

- Diskuter hvilken effekt titelsekvensen har. Hvilken tilstand efterlades man i forud for selve filmen?

Synopsis

'Thelma' indledes med en kort prolog, der udspiller sig i filmens titelperson Thelmas barndom. Hun er kun en lille pige, men er taget med sin far på jagt. Sammen vandrer de over den tykke is på søen i nærheden af deres hus, og den lille Thelma, der er iklædt en rød vinterjاکke, kigger ned og ser slanke fisk bevæge sig frit under isens fængsel. Hendes far, Trond, kigger på hende med et blik, der både signalerer skepsis og medlidenhed. Hvorfor finder vi først ud af langt senere. Da de når den sneklædte skov, lader faderen ordløst sit gevær, og pludselig står de over for en hjort mellem træerne. Trond tager sigte, og Thelma er helt stille, sådan som hun har fået besked på, men med ét afslører kameraet, at det ikke er dyret, Trond sigter efter. Han har derimod geværet stift rettet mod sin lille datter. Der sker intet, men som publikum har vi fået en ubehagelig forvarsel på, hvad vi har i vente.

Filmen springer nu i tid. Thelma (Eili Harboe) er flyttet fra det lille hus på landet til et kollegium i Oslo, hvor hun skal studere biologi. Hun har ingen venner og holder sig mest for sig selv. Dagligt modtager hun insisterende opkald fra sin kørestolssiddende mor, Unni, der lægger anklagende beskeder på telefonsvareren og i det hele taget holder sig vældig grundigt opdateret på datterens liv. Også Trond har styr på, hvor mange nye venner, hun har fået på Facebook. En aften, da de kommer for at besøge deres datter i hendes nye liv, bliver det også klart, hvorfor Thelma er så anderledes end sine studiekammerater, som hun føler sig distanceret fra. Hun er opdraget strengt kristent, og da hun drister sig til at lave en vittighed om verdens opståen, er der ingen latter at hente fra forældrene. Kun en formaning om, at hun ikke skal tro, at hun er bedre end andre.

Men en dag i læsesalen sker der noget, der vender op og ned på Thelmas stille eksistens. Ved siden af Thelma sætter der sig en anden ung kvinde, Anja, der hilser venligt og ellers går i gang med at studere. Men mødet med Anja ændrer Thelmas verden fra første færd. For Anja har knapt sat sig, førend Thelmas krop begynder at ryste hæmningsløst i epileptiske kramper, som får hende til at vælte af stolen, mens en fugl flyver direkte mod ruden.

Da Thelma kommer til sig selv hos lægen, kan ingen give hende en forklaring på det mystiske fænomen, men de vil gerne lave nogle undersøgelser, så de kan finde ud af det. Men Thelmas lægejournal afslører nærmest intet, hvilket sandsynligvis skyldes, at det er hendes egen far, der altid har været hendes læge.

Senere på ugen møder Thelma atter Anja i den svømmehal, hvor hun ofte træner. Det slår gnister mellem dem, og da Anja inviterer Thelma med for at mødes med nogle studiekammerater, overrasker hun sig selv og accepterer invitationen. Miljøet omkring de andre er helt anderledes end det lukkede, regulerede kristne miljø, som Thelma er vant til at færdes i. Men Anja ser ikke skævt til, at hun i begyndelsen ikke drikker alkohol og griner, da Thelma har svar på tiltale til en fyr, der mener at kunne forklare alt ad logikkens vej.

Sammen med Anja føler Thelma sig fri som aldrig før. På dansegulvet trodser hun sin fars strenge formaning om ikke at miste kontrollen og giver slip. Senere samme nat dukker Anja pludselig op ude foran Thelmas lille lejlighed. Anja mener, at Thelma har sendt hende en besked om at komme, hvilket hun benægter. Gadelygternes utidige blinken varsler også, at tingene ikke er, som de bør være.

Thelma er helt forgabt i Anja. Først betragter hun uskyldigt hendes dunede nakkehår og skuldrenes rundinger, men senere bliver det til fuldkommen forelskelse. Da Anja og hendes mor en aften inviterer Thelma med til ballet, og Anja lægger sine hænder mellem Thelmas ben, begynder rystelserne igen. I teatret i Oslo kan Thelma ikke længere styre sine følelser og hendes ukendte kræfter sætter en enorm lampe i loftet i faretruende svingninger, så den næsten løsriver sig. "Herre, fjern dette fra mig, frels mig

fra disse tanker!” messer Thelma, men uanset hvor meget hun forsøger at undertrykke sine følelser, lader det sig ikke gøre. I drømme besøges hun af sorte slanger, der forekommer lige dele erotiske og morbide, mens også fuglene på himlen skrider uheldsvangre varsler om hvad vi har i vente.

Lægerne sender Thelma videre til en grundigere undersøgelse, hvor hun med elektroder på panden bliver scannet samtidig med, at hun udspørges af en psykolog. Da han nævner om hun har en kæreste, giver hendes lille krop vanvittige udslag, og da han beder hende intensivere vejtrækningen og søge helt ind i følelsen, går alt amok. Diagnosen lyder på sjældne psykogene non-epileptiske anfald, der indtræffer når sindet presses. En lidelse der i gamle dage fik kvinder dømt for hekseri. Det minder om det, hendes farmor lider af, fortæller lægen. Thelma er forvirret, for ifølge hendes forældre har farmoren været død i flere år, hvilket viser sig at være en bekvem løgn.

Thelma aner ikke, hvad hun skal tro. Efter undersøgelserne er Anja forsvundet, og hun tør ikke andet end at søge tilflugt hos sine forældre, der lover at tage sig af hende. Men det er kun en halv sandhed, for de er overbeviste om, at Thelmas evner må stænges. De bedøver hende derfor med medicin, mens grusomme flashbacks til barndommen, viser hvordan Thelma fik sin lillebror til at forsvinde

Joachim Trier giver os ingen nemme svar i 'Thelma'. Hvad der sker, og hvordan vi skal fortolke hendes overnaturlige evner, må vi selv finde ud af. Men at han er på hendes side, er der ingen tvivl om, når man når frem til slutningen.

- Lav en personkarakteristik af Thelma og personerne omkring hende: Anja, hendes mor og far.
- Hvilken effekt har prologen? Og hvilket indtryk giver det os af Trond i løbet af filmen?
- Karakteriser de to verdener Thelma færdes i. Hvordan er hun et resultat af sin opvækst? Og hvordan forholder hun sig til sin nye verden?
- Analyser scenen, hvor vennerne bilder Thelma ind, at hun ryger pot, mens det i virkeligheden bare er en cigaret.
- Diskuter hvor voldsomt det må være for en kristent opdraget pige som Thelma ikke bare at opleve sin seksuelle vækkelse, men at opleve at være tiltrukket af en anden pige.
- Der er en enorm psykologisk dybde i 'Thelma', og man kan se hendes anfald som bogstaveliggjorte udtryk for, at hun ikke ved, hvad hun skal stille op med sine uventede følelser. Prøv at diskutere, hvad der er på spil for hende. Hvorfor reagerer hun mon så voldsomt?
- Filmen igennem er der en foruroligende spænding, der intensiveres. Hvordan får Trier den stemning frem?

Billedsprog og ledemotiver

'Thelma' er en meget symbolladet film, og der er mange ledemotiver, der går igen gang på gang på en måde, så man er nødt til at fæstne en fortolkningsmæssig betydning til det. Det drejer sig eksempelvis om:

- Slangerne
- Fuglene
- Hår
- Elektricitet
- Vand
- Lukkede, klaustrofobiske rum (under vandet i svømmehallen, under isen, under sofaen og i barndomshjemmet)

Kig på de mange symboler/ledetråde hver for sig og sammen og beskriv og analyser jer frem til, hvilken rolle de spiller. Er der flere ting, der går igen end de allerede nævnte?

Der er også et stærkt stilistisk ledemotiv, der går igen, nemlig kameraet, der filmer skævt ned på pladsen foran universitetet flere gange i filmens løb. Det kigger nedad som et overvågningskamera, og giver på samme måde som fuglene på himlen, en fornemmelse af noget utrygt. Derfor føles det også særligt forandret, da filmen i sidste scene er i øjenhøjde med Thelma og Anja.

- Beskriv kameraets anderledes position.

Filmen er også fyldt med dualistiske modsætningspar:

- Tro vs. videnskab
- Kultur vs. natur
- By vs. land
- Seksualitet vs. kyskhed

Hvilken rolle spiller disse kontraster for filmen som helhed?

Intertekstualitet

Intertekstualitet kalder man det, når et værk (en film eller en bog, eksempelvis) henviser eller refererer til et andet værk. Det er et meget brugt greb ikke mindst inden for det, man kalder *art film*, og referencerne til andre værker kan være med til at give en ekstra dybde til et givet værk. Der er også en del intertekstuelle referencer i 'Thelma'.

- I prologen er Thelma iklædt en rød frakke. Det er en direkte hilsen til Nicolas Roeg's isnende gyser 'Rødt chok' (1973), hvor en lille pige drukner, mens hun er iført en rød frakke.
- Der er også flere direkte og indirekte hilsner til Brian de Palmas filmatisering af Steven Kings 'Carrie' (1976), hvor den udstødte teenagepige Carrie er kontrolleret af sin fundamentalistiske mor og hævner sig på verden med sine overnaturlige evner.
- Trier nikker til Andrei Tarkovskys 'Spejlet', hvor en kvinde pludselig svæver i luften, da Thelma under sine medicinske undersøgelser ophæver tyngdekraften og svæver i rummet.

Hvilken effekt har disse hilsner til andre hovedværker i filmhistorien?

Stillbillede fra 'Spejlet' (1974)

Genreforhold

Når man analyserer en film, er det altid interessant at kigge på dens genre, fordi genre er et klassificeringsværktøj, der gør det nemmere at finde ud af, ud fra hvilke parametre, man skal bedømme en film. Men det er svært at give et entydigt genrebillede i en film som 'Thelma', fordi den stritter i så mange retninger. Man kunne argumentere for, at filmen tilhører alle nedenstående genrer:

Overnaturlig thriller

'Thelma' handler om en ung kvinde, der har nogle voldsomme, fatale evner, hun ikke er i stand til at kontrollere. Derfor sker der en masse uforklarlige hændelser, som de smadrede ruder, lillebroderens forsvinden, de blinkende elektriske lys, etc. Inden for rammerne af en overnaturlig thriller kan alt den slags sagtens forekomme sandsynligt, selvom det ikke ville ske i virkeligheden. 'Thelma' rummer også klassiske gyserelementer, hvor spændingen langsomt bygges op, indtil det eksploderer.

Coming of age

Dannelseshistorie siger vi på dansk, men på engelsk kaldes genren, hvor man bevæger sig fra ungdommens uskyld til voksenlivets barske indsigt *coming of age*. Og 'Thelma' er i høj grad også en klassisk *coming of age*-film om en ung pige, der er flyttet fra sine forældre på landet ind til storbyen, hvor et utal af udfordringer både akademiske og romantiske venter forude. At Thelma befinder sig i en konflikt mellem sit gamle og sit nye liv passer perfekt på genren. *Coming of age*-genren var også højaktuel i Norge med serien 'Skam'.

Art film

Joachim Trier laver bestemt ikke mainstreamfilm. Hans film er ikke båret af en stram dramatisk motor med begyndelse, midte og slutning, som vi kender det fra eksempelvis Hollywood-film. Snarere er de båret af fornemmelser og stemninger. Det karakteriserer mange såkaldte *art films*, en filmtype, der er tæt forbundet med auteur-tanken. Trier laver film på en særligt trier'sk måde, kunne man sige.

- Diskuter selv genreforholdene i 'Thelma'. Er der en genre, I synes, er mest fremtrædende? Og hvordan virker sammensætningen af de tre egentlig temmelig forskellige genrer?

